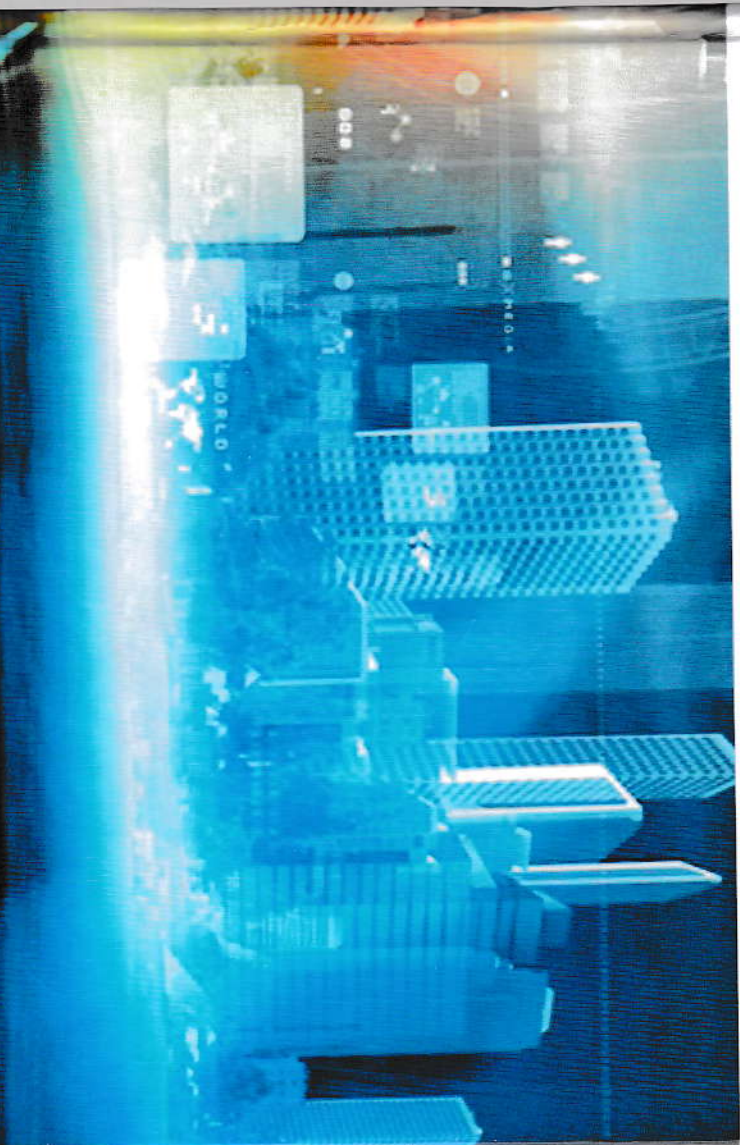

**ЖАББОРОВА ОНАХОН МАННАПОВНА,
АЙДАРОВ ЕРКИН БАКИТОВИЧ**

**БАСТАУЫШ БІЛІМ
БЕРУ ПЕДАГОГИКАСЫ,
ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ
ИНТЕГРАЦИЯ**

ЎЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЖОИАЛҒЫ ЖЭНЕ ОГТА АРНАУЛЫ БІЛІМ МИНИСТРЛИҒИ
ШЫҒРЫШЫҚ МЕМЛЕКЕТТИК
ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ

ЖАББОРОВА ОНАХОН МАННАПОВНА,
АЙДАРОВ ЕРКИН БАКИТОВИЧ

14022/10
**БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ
ПЕДАГОГИКАСЫ, ИННОВАЦИЯ
ЖЭНЕ ИНТЕГРАЦИЯ**

Жошары оқу орындарының бастауыш білім
мамандығына арналған оқулық

ЎЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
XEBROT RESURS MARKAZI

«ZEBO PRINT»
Ташкент – 2023

КІРІСІЕ

УДК: 581 (075.8)
КБК: 28.5я73

Жабборова О.М., Айдаров Е.Б., Бастауыш білім беру педагогикасы, инновация және интеграция. Оқулық. – Т.: «ZEBO PRINT», 2023.

Бұл оқу құралында бастауыш білім берудегі педагогика, инновация және интеграция мәселелері талданып, болашақ мұғалімдерге арналған. Оқу құралы Өзбекстан Республикасы Президентінің № ПФ-5847 Жарлығы болып табылатын білім беру саласындағы жаңа нормативтік құқықтық құжаттар негізінде «Бастауыш білім беру педагогикасы, инновация және интеграция» пәнінің бағдарламасы бойынша дайындалды. 2019 жылғы 8 октябрда бекітілген «Өзбекстан Республикасының жоғары білім беру жүйесін 2030 жылға дейін дамыту тұжырымдамасы» талаптары негізінде құрылған.

Оқулық бұл пән бойынша алғашқы тәжірибе болып саналады және сіздердің ойларыңыз бен ұсыныстарыңызды күтеміз.

Жауапты редактор:

Шукурулло Колдошевич Марлонов,

педагогика ғылымдарының докторы, профессор

Пікір билдірушілер:

Ф.И.Очилов – ПМПУ-дің «Бастауыш білім методикасы» кафедрасының оқытушысы п.ғ.д.(РнД).

Д.Т.Айтбаев – Низами атындағы ТМПУ-дің «Бастауыш тәлімде ана тілі және оны оқыту әдістемесі» кафедрасының профессор м/а, филология ғылымының кандидаты

Оқу құралын Шыршык мемлекеттік педагогика университеті ғылыми-әдістемелік кеңесі баспаға ұсынған.

Өзбекстан Республикасы жоғары және орта арнаулы білім министрлігінің 2022-жыл 30-декабрь күні № 429-саны бұйрығы бойынша оқулық баспаға ұсынылған.

ISBN 978-9943-24-329-3

Өзбекстанда қалыптасып келе жатқан Үшінші Қайта өрлеу дәуірінде бастауыш білім беруді дамытып, сол арқылы 7-11 жасар балаларды кемелеттік жасқа жеткізу маңызды міндет болып табылады. Осыған орай Өзбекстан Республикасы Президенті Шанхей Мирмежелігі Олий Мажлиске Жолдауында (2020 жылғы 29 желтоқсан) келесі міндеттер бөлек қойылды: алдыңғы қатарлы кадрлардың стандарттарға бейімдеуі қажет». Осы тұрғыда жоғары педагогикалық білім беру үдерісінде болашақ мұғалімдерге оқытатын «Бастауыш білім берудің педагогикасы, инновация және интеграциясы» пәнін келесі аспектілерден жетілдіру қажет:

- « пәнінің оқу бағдарламасын заман талабына сай жетілдіру;
- « ғылым студенттері мен оқытушылар және тренерлер үшін қолданбалық стандарттарға сәйкес оқулықтар мен оқу құралдарын жасау;
- « бастауыш білім беру үдерісін инновациялық педагогикалық әдірленмелермен байлау.

Осы міндеттерді жүзеге асыру мақсатында 2020-2021 оқу жылынан бастап «Педагогика, инновация және бастауыш білім берудің интеграциясы» пәнінің оқу бағдарламасын жетілдіріп, оны оқытудың негізін жаңартып, осы оқу құралын жасадық.

Оқу құралын жасау Өзбекстан Республикасы Жоғары және орта арнаулы білім министрлігі бекіткен «Бастауыш білім беру педагогикасы, инновация және интеграция» типтік бағдарламасы негізінде жұмыстық оқу жоғары негізінде жасалды. Бұл пән бойынша мұғалімдерге арналған мамандық пәндерінің бір бөлігі болып табылады.

«Бастауыш білім берудің педагогикасы, инновациясы және интеграциясы» пәнінің мақсаты болашақ мұғалімдерге бастауыш білім берудің теориясы мен әдістемесін, тәрбие мен практикалық іс-әрекетті меңгерту. Оның міндеттеріне мыналар жатады:

- « бастауыш білім беру педагогикасының мазмұнын бойынша білім беру;
- « бастауыш сынып мұғалімдеріне қойылатын оқыту талаптары;
- « бастауыш білім берудегі педагогикалық процессті түсіну;
- « бастауыш білім берудегі инновацияның мазмұнын түсіну;

- бастауыш сынып мұғалімдерінің инновациялық іс-әрекеттегі дағдыларын қалыптастыру;
- бастауыш білім беру интеграциясының мәні бойынша білім беру;
- бастауыш білім берудегі интеграцияға қатысты мәселелер бойынша біліктілік беру.

«Педагогика, инновация және бастауыш білім интеграциясы» мамандығы бойынша болашақ мұғалімдерге мынадай талаптар қойылды:

- бастауыш білім беру педагогикасы бойынша теориялық білімге ие болу;
- бастауыш білім беруде инновациялық дағдыларды меңгеру;
- бастауыш білім берудегі интеграция мәселесі бойынша құзыреттілік қалыптастыру;
- жеке оқыту әдістемесімен қаруландыру.

Бұл талаптарды болашақ мұғалімдер жоғары педагогикалық білім беру курсының осы пән арқылы меңгереді.

«Педагогика, бастауыш білім берудің инновациясы және интеграциясы» пәні жоғары педагогикалық білім беру курсының оқытылатын «Жалпы педагогика», «Педагогика теориясы мен тарихы», «Педагогикалық шеберлік», «Педагогикалық технологиялар» сияқты пәндермен тығыз байланысты. Сонымен бірге бұл ғылымның өзіндік зерттеу нысаны, оқыту әдістемесі және тұжырымдамалық негіздері бар.

Бұл оқу құралы кіріспеден, бес модульге бөлінген отыз тақырыпты талдаудан, әр тақырып бойынша бекіту сұрақтары мен тапсырмалардан, өз бетінше оқуға арналған нұсқаулардан, ұсынылатын оқулықтардан тұрады.

МОДУЛЬ 1. БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ ПЕДАГОГИКАСЫНЫҢ ЖАЛПЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

1-тараптың: «Бастауыш оқыту педагогикасы» ұғымының мазмұны

Жоспар:

1. «Бастауыш оқыту педагогикасы» түсінігі.
2. «Бастауыш оқыту педагогикасы» ғылымының мақсаты мен міндеттері.
3. «Бастауыш оқыту педагогикасы» пәнінің басқа пәндермен байланысы

***

Негізгі ұғымдар: бастауыш, білім, педагогика, түсінік, заманауи, білім, шеберлік, түсіну, құзыреттілік, білім, қабылдау, түсіну.

***

«Бастауыш оқыту педагогикасы» түсінігі. Өзбекстанда қалыптасқан көле жатқан Үшінші Қайта өрлеу дәуірінде бастауыш білім берудің негізгі міндеттері ретінде мыналар айқындалды:

- бастауыш сынып оқушыларының аналитикалық және интеллектуалдық ойлау қабілетін дамыту;
- ақпаратты қатарлы шетелдік тәжірибе негізінде бастауыш білім беруді жетілдіру;
- бастауыш білім берудің тиімділігіне қол жеткізу.¹

Бұл міндеттер жоғары педагогикалық білім беру үдерісінде оқитылатын «Бастауыш оқытудың педагогикасы, инновациясы және интеграциясы» пәнінің мазмұнын анықтайды. Оның айтуынша, бұл пәнінің мазмұны болашақ мұғалімдерге бастауыш білім, тәрбие мен оқыту негіздері бойынша теориялық білім, білік, біліктілік беру болып табылады. Мыналарға назар аудару қажет:

«Бастауыш білім» тұжырымдамасы мыналарды қамтиды:
1) 7-11 жастағы оқушыларға адами және қоғамдық құндылықтар негізінде білім беру;

¹ Өзбекстан Республикасының Президенті Шавкат Мирзиёевтің Олий Мажлисіне Жолдауы. // «Халық сөзі» газеті. 2020 жылғы 30 желтоқсандағы нұсқарында.

- 2) бастауыш сынып оқушыларын оқыту мен тәрбиелеу процесі;
  - 3) бастауыш білім беру нәтижелеріне қол жеткізу;
  - 4) бастауыш білім беруді біртұтас жүйе ретінде қабылдау.
- *бастауыш білім берудегі білім беру* тұжырымдама білдіреді:

- 1) бастауыш сынып оқушыларына адами білім беру тәжірибесін беру;
- 2) бастауыш сынып оқушыларын мәдениет пен құндылықтар әлемімен таныстыру;
- 3) бастауыш сынып оқушыларының тұлғалық дамуы;
- 4) бастауыш сынып оқушыларын өмірдің күрделі жағдайлары мен жағдайларына дайындау.

- *бастауыш білім беруде оқыту* тұжырымдаманың мәні келесідей:

- 1) бастауыш сынып оқушыларына білім, өмір тәжірибесі, белсенділік дағдыларын беру және олардың ой-өрісін қалыптастыру;
- 2) бастауыш сынып оқушыларының білім, білік, біліктілік сезімін қалыптастыру;
- 3) бастауыш сынып оқушыларының есте сақтау, зейін, ойлау қабілеттерін қалыптастыру;
- 4) бастауыш сынып оқушыларының қызығушылықтарын, қабілеттерін, дағдыларын дамытуға бағыт беру.

Осы үш маңызды категориялық ұғым «Бастауыш оқыту педагогикасы» пәнінің мазмұнын құрайды. Бұл пән арқылы мұғалім 7-11 жастағы балаларға бастауыш білім мен тәрбие береді, олардың оқу дағдысын қалыптастырады.

Қазіргі уақытта осы пәннің мазмұнына сәйкес бастауыш сынып оқушылары мыналарды орындауы керек:

- 1) оқу, яғни бастауыш сынып оқушылары сыныптастарымен бірге немесе Мұғалімнің көмегімен өз бетінше нақты ақпарат пен тапсырмаларды меңгереді;
- 2) бақылау, салыстыру және ойлау дағдыларын меңгеру;
- 3) өз ойын, көзқарасын айта білуі керек.

Осының барлығы бастауыш білім беру педагогикасының мазмұнын құрайды.

Бұл ғылымның тағы екі заманауи бағыты бар, ол – инновация және интеррация. Инновация – инновацияларды, жаңа идеяларды, жаңа тәсілдер мен жаңа технологияларды енгізуді қамтитын бастауыш білім беру педагогикасының негізгі бағыттарының бірі.

Интеррация бастауыш білім беру педагогикасының маңызды бағыттарының бірі болып табылады, онда осы пәнге ғылым, педагогика және әлеуметтік жетістіктер енгізіледі, пәннің өзара қарым-қатынасы мен ынтымақтастығы ұйымдастырылады.

Әйтпекті, «Бастауыш білім беру педагогикасы» ғылымы бастауыш білім беруде жүзеге асырылатын тәрбие мен оқытудың негіздерін, ондағы жаңашылдық пен кіріктіру процесстерін зерттеп, тәжірибеге енгізіп, болашақ мұғалімдерді осы ғылымға дайындайды. Кәсіби маман дайындайды.

«Бастауыш оқыту педагогикасы» ғылымының мақсаты мен міндеттері. Бұл пәннің негізгі мақсаты – мемлекеттік білім беру стандарттары мен мемлекеттік талаптар негізінде бастауыш білім беруді мәжестті деңгейде ұйымдастыру негіздері бойынша кәсіби білім, білік, біліктілік және құзыреттілікпен қамтамасыз ету. Осы мақсатты жүзеге асыруда «Бастауыш оқыту педагогикасы» пәні модульдік негізде келесі міндеттерді зерттеп, болашақ мұғалімдерді оқытады және жүзеге асыру міндеттерін орындайды: 1)модульді бастауыш білім беру педагогикасының теориялық мәселелері;

2)модульді бастауыш білім беру дидактикасы;

3)модульді бастауыш білім берудегі білім беру теориясы;

4)модульді бастауыш білім берудегі инновациялар;

5)модульді бастауыш білім берудегі интеррация.

Өз кезегінде бұл модульдер ішкі тақырыптарға, тапсырмаларға, өздік оқу формаларына және зертханалық жұмыстарға бөлінеді. Осыған орай бұл пәннің іргетасы ақжымды болып, 5111700- «Бастауыш білім беру» бағыты бойынша болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін даярлаудың кәсіби және міндетті пәндерінің бірі болып саналады.

2019-2020 оқу жылынан бастап жотары педагогикалық білім беру үдерісіне енгізілген бұл жаңа пән өткен жылдар ішінде белгілі тәжірибе мен жетістіктерге қол жеткізді. Ғылымның тиімділігіне оның мақсаты мен міндеттерін дұрыс жүзеге асыру нәтижесінде қол жеткізілгенін атап өткен жөн.

«Бастауыш оқыту педагогикасы» пәнінің басқа пәндермен байланысы. «Бастауыш білім беру педагогикасы» пәні «Жалпы педагогика», «Педагогиканың теориясы мен тарихы», «Педагогикалық шеберлік», «Педагогикалық технологиялар»,